

סקירה מוועדת הכלכלה
של הכנסת

מבט לכנסת

יוסי רוזנמן

עיתונאי ופעיל
חברתי בכנסת

כלכלה בעקבות פיזור הכנסת

ישראל בדרך לבחירות בתקופה שהעולם מצוי בטלטלה כלכלית • אינפלציה שמרימה ראש • ריבית גבוהה • וסימני המיתון שבדרך

הריבית, בכך גרמה לתגובת שרשרת: מה שהיה סוג של אפיק בטוח להשקעה בבורסה, בהשוואה לאפיקים אחרים, חטף פגיעה קשה, לאחר שבבורסות העולם נרשמו ירידות ניכרות. כעת, לאור סכנת המיתון שבפתח, עלול גם לפגוע קשות בחברות הנסחרות בבורסה.

ולגבי המטבע: בישראל השקל נחלש מול הדולר והיורו שהתחזקו עקב עליית הריבית.

מכוון שהשוק הוא שוק חופשי, נוכח המצב שנוצר בכנסת ישראל, כשאין אפשרות לחוקק חוקים - אפשר רק לשאת תפילה, שהבורסה בתל-אביב לא תעבור טלטלה חזקה מדי.

• כתוצאה מהמצב שבו האינפלציה והריבית מרימים ראש, קיים החשש מפגיעה בפעילות המשק, כשהמשק בדרך למיתון אשר סוחר עימו גם את העלייה בשיעורי האבטלה. ישראל, בניגוד למדינות רבות בעולם, נכנסה אל הסחרור הכלכלי עם שיעור האבטלה מהנמוכים בעולם - סביב 3% בלבד. למרות שכבר ניתן לראות את העלייה המתונה בנתוני האבטלה. בימים אלה, כאשר הממשלה מנוטרלת, שירות התעסוקה יכול להציע קורסים להסבת מקצוע וזה בערך מה שניתן לעשות, משום שבמצב שהכנסת נמצאת בה היום, לא ניתן לחוקק חוקים שיכולים לאפשר מענקים למצטרפים במקצועות שבהם דרושים עובדים.

• הקטנת הצמיחה במשק, זהו חשש לגיטימי, משום שדווקא אחרי הנתונים הטובים של סוף שנת 2021, שהראו צמיחה של המשק ב-8.2% וכעת לאחר הצגת הנתונים לרבעון הראשון, ניתן לראות את הנסיגה שמציגה 1.6% בצמיחת המשק. על פי התחשיבים שנעשו - אם יהיו שני רבעונים רצופים של צמיחה שלילית במשק, ניתן יהיה לומר שהמיתון במשק קרב ובא, וכפי שזה נראה, אנחנו לא רחוקים משם.

בימים כתיקונם, ממשלה יכולה להבטיח מענקים לחברות גדולות במשק על מנת שיגייסו עובדים ויגדילו את הפעילות, או במקביל, ניתן להכריז על הפחתת מס החברות, אבל במקרה זה, של מה שקורה כעת, לקראת בחירות - לא ניתן לעשות דבר.

• דווקא כאשר העלייה המסחררת במחירי הדירות נבלמה מעט ונרשם שיא בבניית דירות - הממשלה הופכת לממשלת מעבר ולא ניתן יהיה ליישם את סעיפי ארבע תוכניות הדירור שהציגו שרי האוצר, השיכון והפנים. כך או כך, רוב הסעיפים לא הגיעו עדיין לחקיקה מלאה. וכעת נוכל רק לקוות שבנק ישראל, באמצעות העלאת הריבית, ימנע את חידוש הריצה ליטול משכנתאות, שתגרום לעוד התייקרויות.

להכריז על מועד בחירות בתקופה זו, כשהכלכלה במשק אינה יציבה, עם הפסקת הפעילות הכלכלית של הממשלה למשך חודשים, זהו צעד רע, משום שהוא מהווה טלטלה נוספת למשק שגם כך אינו יציב.

העולם הכלכלי שמצוי בטלטלה שכמותה לא נראתה כבר שנים, גם לא בימי השיא של משבר הקורונה, האינפלציה העולמית מזנקת לגבהים שלא נראו כבר 40 שנה, הריבית מטפסת בקצב הולך וגובר, המיתון מבצבץ בפתח, והאבטלה לאחר תקופה של התאוששות מתחילה להרים את הראש.

ההשלכות הכלכליות שצפויות לקראת מערכת הבחירות

• בעוד שהמחירים בבריטניה עולים ב-9.1%, בארה"ב האינפלציה שברה שיא של 41 שנים והגיעה ל-8.6%, באירופה המחירים זינקו בכ-8% עד 10% אחוזים. בישראל האינפלציה עדיין נמוכה יחסית ועומדת כעת על 4.1%, אולם על פי כל הנתונים בשטח ועל פי תחזיות הכלכלנים, היא צפויה לעלות עוד, במיוחד בעת הקרובה - במהלך מערכת הבחירות.

חלק ניכר מהפרפורמות שהגתה הממשלה, טרם אושרו בכנסת, או שעדיין לא נכנסו לתוקף, כמו: הסעיפים המרכזיים ברפורמה בחקלאות, ברפורמת התמרוקים ובפיקוח מוגבר על המחירים. דין ממשלת המעבר יהיה כדן ממשלת המיעוט שלא יכולה לחוקק דבר - כך שהמלחמה באינפלציה נראית לעת עתה די אבודה.

• במטרה לבלום את האינפלציה שצפויה לטפס לגבהים, החלו הבנקים המרכזיים ברחבי העולם להעלות את הריבית. ככל שהריבית תהיה גבוהה יותר, הצרכנים יפחיתו את הקניות וההוצאות, מה שעשוי לאלץ את הסוחרים ונותני השירות להוריד מחירים בהתאם לכללי ההיצע והביקוש.

העלאת הריבית, שכבר בוצעה על ידי בנק ישראל, צפויה להימשך כבר מ-4 ביולי ובחודשים הקרובים, זו בשורה קשה לרבים באוכלוסייה, שכן, המשכנתאות יתייקרו, יהיה קשה יותר להחזיר הלוואות, ותשלומי הריבית על האוברדרפט יטפסו בהתאם.

כדי לבלום את גל ההתייקרויות במשק, קיימת הסבירות שבנק ישראל יעלה את הריבית במשק אך באותה סבירות, אם הבנק יראה שקיימת סכנת מיתון גדולה במשק, הבנק כבר הבהיר, שיבחן את המצב בהתאם, ויתכן שקצב העלאת הריבית יהיה איטי יותר מהצפוי.

• האינפלציה פרצה בפתאומיות, והיא זו שהובילה להעלאת